

ΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΗΔΟΝΑΙ
ΚΑΙ ΛΥΠΑΙ

Αἱ θρησκευτικαὶ τοῦ Χριστοῦ ἡδοναὶ καὶ λύπαι πηγά-
ζουσι φυσικῶς ἐκ τῆς θεραπείας τῆς θρησκευτικῆς ἀνάγ-
κης, ἢν αἰσθάνεται ἐν πρώτοις τὸ πνευματικὸν παθητικὸν
τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ, ἐπιθυμοῦν σῶσαι τὸν ἀμαρτωλὸν
ἀνθρώπον ἐκ τῆς ποινῆς τῆς ἀμαρτίας, καὶ διαλλάξαι αὐ-
τὸν μετὰ τοῦ δικαίου Θεοῦ, τηρουμένου τοῦ κύρους τῶν
νόμων τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ. Ἡ θρησκευτικὴ ἀνάγκη,
ἥν αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ, περιέχει ἐν ἑαυτῇ τὴν
θρησκευτικὴν ἀνάγκην, ἥν αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀμαρ-
τωλοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἀνάγκην, ἥν αἰ-
σθάνεται ὁ οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων Θεός, ἐπιθυμῶν σῶσαι
τὸν ἀμαρτωλὸν ἀνθρώπον ἀνευ ἀκυρώσεως τῶν νόμων τῆς
ἑαυτοῦ ποινικῆς δικαιοσύνης. Διότι ἐκεῖνο, οὗ ἐπιθυμεῖ ὁ
ἀμαρτωλὸς ἀνθρώπος, καὶ ἐκεῖνο, οὗ ἐπιθυμεῖ ὁ οἰκτίρμων
καὶ ἐλεήμων Θεός, τούτων ἀμφοτέρων ἐπιθυμεῖ ὁ Χριστός,
καὶ ἐν τῷ παθητικῷ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀ-
μαρτωλοῦ συναντᾶται μετὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Θεοῦ· διότι
ὁ Χριστὸς ἐπιθυμεῖ οὐ μόνον σῶσαι τὸν ἀμαρτωλόν, ἀλ-
λὰ καὶ κυρῶσαι τοὺς νόμους τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης,
ἥτοι διαλλάξαι τὴν δικαιοσύνην μετὰ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς
φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστός ἐστιν ὁ φυ-
σικὸς μεσίτης καὶ ἐγγυητὴς καὶ συμβιβαστὴς μεταξὺ τοῦ
δικαίου Θεοῦ καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τοῦτο
ἐχρίσθη Ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκη,
ἵνα ἐκτελέσῃ τὰ ἔργα καὶ τὰ καθήκοντα ἀρχιερέως, ἐξιλε-
οῦντος τὸν Θεόν, καὶ συγχωροῦντος τὸν ἀμαρτωλὸν ἀνευ
ἀκυρώσεως τῆς ποινικῆς τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης. Ἡ δὲ ἐκ-
πλήρωσις τῶν Ἱερατικῶν τούτων καθηκόντων πρὸς ἐξιλε-
σιν τοῦ Θεοῦ καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἀνθρώπου παρα-
κολουθεῖται φυσικῶς ὑπὸ αἰσθημάτων ἡδονῆς καὶ λύπης,
ἀγῶν θεωρῆσαι καὶ ἐξηγῆσαι ἐρχόμεθα.

‘Ο Χριστὸς ἀρχιερεύς, μεσίτης μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων τιθέμενος, πρῶτον θρησκευτικὸν καὶ ιερατικὸν καθῆκον ἔχει ἀναλαβεῖν τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων πάντων καὶ παραστῆναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς ἀμαρτωλὸς ἀξιοχατάκριτος, προσευχόμενος καὶ δεόμενος τυχεῖν τοῦ θείου ἐλέους. Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ πρώτου τούτου θρησκευτικοῦ καθῆκοντος ἐπλήρωσε τὴν ψυχὴν τοῦ Χριστοῦ λυπηρῶν αἰσθημάτων κατηφείας καὶ πένθους καὶ φόβων ἐπερχομένων αὐτῷ δειγῶν, ἀ καὶ ἐκφράζει προσευχόμενος καὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ παιδευθῆναι μὴ μετὰ θυμῷ καὶ δργῆς, ἀλλὰ μετὰ ἐλέους καὶ ἐπιεικείας καὶ ἀπαλλαγῆς ἐκ τῶν ἐπελθόντων αὐτῷ κακῶν. «Κύριε, λέγει, μὴ ὑπὲρ θυμῷ σου ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ δργῇ σου παιδεύσῃς »με· ὅτι τὰ βέλη σου ἐνεπάγησάν μοι, καὶ ἐπεστήριξας ἐπ’ ἕμε τὴν χειρά σου. Οὐκ ἔστιν ἵασις ἐν τῇ σαρκὶ μου ἀπὸ »προσώπου τῆς δργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἀμαρτιῶν μου· ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν μου, ὥσει φορτίον βαρὺ »ἐθαρύνθησαν ἐπ’ ἐμέ. Προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μῶλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου· ἐταλαιπώρησα καὶ κατεκάμφθην ἕως τέλους, ὅλην τὴν ἡμέραν »σκυθρωπάζων ἐπορεύομην· ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν »ἐμπαιγμάτων, καὶ οὐκ ἔστιν ἵασις ἐν τῇ σαρκὶ μου. Ἐκακόθην καὶ ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα, ὡρυόμην ἀπὸ στεναγμοῦ τῆς καρδίας μου. Κύριε, ἐναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου, καὶ ὁ στεναγμός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀπεκρύψη. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη, ἐγκατέλιπέ με ἡ ισχύς μου, οὐκαὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔστι μετ’ ἐμοῦ. Οἱ φίλοι μου καὶ οἱ πλησίον μου ἐξεναντίας μου »ῃγγισαν καὶ ἔστησαν, καὶ οἱ ἔγγιστά μου ἀπὸ μακρόθεν »έστησαν. Καὶ ἐξεβιάζοντο οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν μου, οὐκαὶ οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι ἐλάλησαν ματαιότητας, καὶ οὐδολιότητας ὅλην τὴν ἡμέραν ἐμελέτησαν. Ἐγὼ δὲ ὥσει οὐκαφός οὐκ ἡκουον, καὶ ὥσει ἀλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ

»στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐγενόμην ώσει ἀνθρωπος οὐκ ἀκούων
»καὶ οὐκ ἔχων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐλεγμούς, ὅτι ἐπὶ σοί,
»Κύριε, ἥλπισα. Σὺ εἰσακούσῃ, Κύριε ὁ Θεός μου, ὅτι εἴ-
»πον· Μή ποτε ἐπιγαρῶσί μοι οἱ ἔχθροί μου, καὶ ἐν τῷ
»σαλευθῆναι πόδας μου, ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορημόνησαν. Ὅτι
»ἐγὼ εἰς μάστιγας ἔτοιμος, καὶ ἡ ἀλγηδών μου ἐνώπιόν
»μου ἐστι διὰ παντὸς· ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγε-
»λῶ, καὶ μετιμήσω ὑπὲρ τῆς ἀμαρτίας μου. Οἱ δὲ ἔχθροί
»μου ζῶσι, καὶ χειροτατίωνται ὑπὲρ ἐμέ, καὶ ἐπληθύνθησαν
»οἵ μισοῦντες με ἀδίκως. Οἱ ἀνταποδιδόντες μοι κακὰ
»ἄντι ἀγαθῶν ἐνδιέβαλλόν με, ἐπεὶ κατεδίωκον ἀγαθωσύ-
»νην. Μή ἐγκαταλίπῃς με, Κύριε ὁ Θεός μου, μὴ ἀποστῆς
»ἀπ' ἐμοῦ. Πρόσχες εἰς τὴν βοήθειάν μου, Κύριε τῆς σω-
»τηρίας μου.» (ψαλμ. 37.). Διὰ τοιαύτης γλώσσης ἐκφρά-
ζει ὁ Χριστὸς ἀ τὸ σθάνετο λυπηρὰ καὶ ἀλγειὰν αἰσθήματα
ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἀμαρτιῶν, ἃς ἀνεδέξατο ως μεσίτης καὶ
ἐγγυητὴς τῶν ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων, καί, αὐτῶν ἔνεκα
τιμωρούμενος καὶ ἀλγῶν, δέεται τοῦ Θεοῦ τυχεῖν ἐλέους
καὶ σωτηρίας. Ὄμοίαν δέησιν ἀπευθύνει πρὸς τὸν Θεὸν
καὶ διὰ τοῦ 39 ψαλμοῦ, λέγων· «Κύριε, μὴ μακρύνῃς τοὺς
»οἰκτιρμούς σου ἀπ' ἐμοῦ· τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά
»σου διὰ παντὸς ἀντιλάβοιντό μου. Ὅτι περιέσχον με κακά,
»ῶν οὐκ ἔστιν ἀριθμός· κατέλαβόν με αἱ ἀνομίαι μου, καὶ
»οὐκ ἡδυνήθην τοῦ βλέπειν ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρί-
»γας τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἡ καρδία μου ἐγκατέλιπέ με.
»Εὔδόκησον, Κύριε, τοῦ ρύσασθαι με. Κύριε, εἰς τὸ βοη-
»θῆσαι μοι πρόσχες.» Ὄμοίαν δέησιν ἀπευθύνει καὶ διὰ
τῶν ψαλμῶν 68, 69, καὶ πολλῶν ἄλλων, δι' ὧν, ως ἀμαρ-
τωλὸς ἔξομολογούμενος καὶ ἔνεκα τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἐπι-
βαρυνουσῶν αὐτὸν πάσχων, δέεται τυχεῖν ἐλέους, καὶ ἀπαλ-
λαγῆς τῶν κακῶν, καὶ σωτηρίας.

Δεύτερον δὲ θρησκευτικὸν καθῆκον ἔχει ὁ Χριστὸς ὑπο-
μεῖναι τὴν ἐσχάτην τῆς ἀμαρτίας ποινήν, τὸν ἐπὶ τοῦ ξύ-
λου τῆς ἀτιμίας ὁδυνηρὸν θάνατον, θυόμενος ως ἀμνὸς

άμωμος αἵρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ἐκπληρῶν δὲ καὶ τὸ δεύτερον τοῦτο θρησκευτικὸν καθῆκον, δοκιμάζει τὸ ἄλγος καὶ τὴν λύπην εἰς τὸν ἀνώτατον τῆς αἰσθήσεως βαθμόν, λύπην, ἣν ἔξομολογούμενος λέγει: «Οὐειδισμὸν »προσεδόκησεν ἡ ψυχὴ μου καὶ ταλαιπωρίαν. Καὶ ὑπέ-»μεινα συλλυπούμενον, καὶ οὐχ ὑπῆρξε, καὶ παρακαλοῦν-»τας, καὶ οὐχ εὗρον. Καὶ ἔδωκαν εἰς τὸ βρῶμά μου χο-»λήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος.

«Οὐ σὺ ἐπάταξας αὐτοὶ κατεδίωξαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος »τῶν τραυμάτων μου προσέθηκαν Πτωχὸς καὶ ἄλ-»γων εἴμι ἐγώ, ἡ σωτηρία σου, ὁ Θεός, ἀντιλάβοιτό μου.» (Ψαλμ. 68.). «Θλῖψις ἐγγύς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ βοηθῶν μοι.

«Περιεκύλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταῦροι πίονες περιέ-»σχον με. Ἡνοιξαν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν ὡς λέων ἀρ-»πάζων καὶ ὡρυόμενος. Ωσεὶ ὅδωρ ἐξεχύθη, καὶ διεσκορ-»πίσθη πάντα τὰ ὄστα μου· ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ »κηρὸς τηκόμενος ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Ἐξηράνθη »ώς ὄστραχον ἡ ἴσχύς μου, καὶ ἡ γλῶσσά μου κεκόλληται »τῷ λάρυγγί μου, καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγές με· »ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί, συναγωγὴ πονηρευομέ-»νων περιέσχον με. Ωρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου,

«ἐξηρίθμησαν πάντα τὰ ὄστα μου Διεμερίσαντο τὰ »ίματιά μου ἔχυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἴματισμόν μου ἔβαλον »κλῆρον.» (Ψαλμ. 21.). Ἀφοῦ δὲ κατέπιεν ὅλον τοῦτο τὸ πικρὸν τοῦ θανάτου ποτήριον, καὶ ἐδοκίμασεν ἐξ αὐτοῦ πᾶσαν τὴν δυνατὴν λύπην, ἐπῆλθεν αὐτῷ καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐξι-λεώσεως τοῦ Θεοῦ χαρά, ἡ χαρὰ ἡ παρακολουθοῦσα φυσι-κῶς ἐκ τῆς θεραπείας καὶ τῆς πληρώσεως τῆς θρησκευτι-κῆς ἀνάγκης, ἥτις καὶ παράκλησις λέγεται, ὅτι κα-λεῖται καὶ ἔρχεται μετὰ τὴν λύπην. Τὴν παράκλησιν ταύ-την ἔξομολογούμενος λέγει: «Οσας ἔδειξάς μοι θλίψις »πολλὰς καὶ κακάς, καὶ ἐπιστρέψας ἐζωοποίησάς με, καὶ »ἐκ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἀνήγαγές με. Ἐπλεόνασας ἐπ'

»ἐμὲ τὴν μεγαλωσύνην σου, καὶ ἐπιστρέψας παρεκάλεσάς

»με, καὶ ἔχ τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς πάλιν ἀνήγαγές με.
»Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐξομολογήσομαι σοι ἐν λαοῖς, Κύριε, ψαλῶ
»σοι ἐν κιθάρᾳ, δὲ Ἀγιος τοῦ Ἰσραὴλ. Ἀγαλλιάσονται τὰ
»χεῖλη μου, ὅταν ψάλω σοι, καὶ ἡ ψυχή μου, ἣν ἐλυτρώ-
»σω.» (ψαλμ. 70.). «Ἀγαλλιάσομαι καὶ εὐφρανθήσομαι
»ἐπὶ τῷ ἐλέει σου ὅτι ἐπεῖδες ἐπὶ τὴν ταπείνωσίν μου,
»ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχήν μου· καὶ οὐ συνέκλει-
»σάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, ἔστησας ἐν εὔρυχώρῳ τοὺς
»πόδας μου.» (ψαλμ. 30.).

Τρίτου δὲ θρησκευτικὸν καὶ ιερατικὸν καθῆκον ἔχει ὁ
Χριστὸς ἐντυγχάνειν διὰ παντὸς καὶ δέεσθαι ὑπὲρ τῶν
μετανοούντων καὶ εἰς αὐτὸν πιστευόντων ἀμαρτωλῶν καὶ
ἐξιλεοῦν τὸν Θεόν, ὑπὲρ ὃν προσάγει τὴν δέησιν. Τοῦτο
δὲ τὸ τρίτον καθῆκόν ἐστι διαρκὲς τῆς ιερωσύνης αὐτοῦ
καθῆκον. Τὰ δὲ δύο προηγούμενά εἰσι διαβατικά, ἀπαξ γε-
νόμενα, καὶ μηκέτι ἐπαναλαμβανόμενα. Ἀπαξ ὁ Χριστὸς
ἀνέλαβε τὰς ἀμαρτίας πάντων, καὶ ἀπαξ ἀπέθανεν ὑπὲρ
πάντων, καὶ οὐκέτι δεύτερον ἀποθνήσκει. Διαρκῶς δὲ
ἐντυγχάνει ὑπὲρ τῶν μετανοούντων καὶ εἰς αὐτὸν πιστευ-
όντων, καὶ ἐξιλεοῖ τὸν Θεόν, ὑπὲρ ὃν προσάγει τὴν δέησιν.
Ἐκ δὲ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ τρίτου τούτου καθήκοντος
πάντοτε χαίρει, διότι πάντοτε εἰσακούεται, καὶ πάντοτε
σώζει ἔχεινον καὶ ἔχεινους, ὑπὲρ ὃν προσάγει τὴν δέησιν
λυπεῖται δὲ ἐκ τῶν ἀμετανοήτων καὶ ἀπολλυμένων, ὑπὲρ
ὃν οὐ δύναται ποιῆσαι σωτηρίας δέησιν. Αἱ θρησκευτικαὶ
λύπαι τοῦ Χριστοῦ παρῆλθον μετὰ τῶν παθημάτων αὐτοῦ·
αἱ δὲ θρησκευτικαὶ ἥδοναι ἡ παρακλήσεις, αἱ προερχόμε-
ναι ἐκ τῆς θεραπείας τῆς θρησκευτικῆς ἀνάγκης, ἡν αἰ-
σθάνονται οἱ ἀνθρώποι, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, αἱ θρη-
σκευτικαὶ αὗται ἥδοναι καὶ παρακλήσεις μένουσιν εἰς τὸν
αἰῶνα· διότι ὁ Χριστὸς ἐγένετο εἰς τὸν αἰῶνα ἐλεήμων
καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεὸν εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι
τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ, καὶ χαίρει ἀεὶ δυνάμενος σώζειν
τοὺς εἰς αὐτὸν καταφεύγοντας, καὶ χαίρει σώζων αὐτούς.

Χαίρει ἀεὶ, διότι διήλλαξε τὴν δικαιοσύνην μετὰ τῆς ἐλε-
ημοσύνης τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐηρέστησε τῷ Θεῷ χαίρει ἀεὶ,
διότι θεραπεύει τὴν θρησκευτικὴν ἀνάγκην τῶν ἀνθρώπων,
καὶ εὐαρεστεῖ τοῖς σωζομένοις διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀν-
θρώποις χαίρει ἀεὶ, διότι ἐπλήρωσε καλῶς ἦν ἡ σθάνετο
θρησκευτικὴν ἀνάγκην τοῦ σῶσαι τοὺς ἀμαρτωλοὺς μετὰ
τῆς διασώσεως τοῦ χύρους τῆς ποινικῆς τοῦ Θεοῦ δικαιο-
σύνης.¹ Ή δὲ καλὴ πλήρωσις τῆς θρησκευτικῆς ἀνάγκης
ἀμεσον ἔχει συνέπειαν τὴν ἐκ τῆς πληρώσεως χαράν, ἡς
πεῖραν λαμβάνουσι καὶ πάντες οἱ θεραπεύοντες τὴν ἑαυ-
τῶν θρησκευτικὴν ἀνάγκην διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀρχιερέως
καὶ τῶν νόμων τῆς θρησκείας αὐτοῦ, δι’ ἣς μόνης σώζε-
ται ὁ ἀμαρτωλὸς ἄνθρωπος, καὶ ἡς ἀνευ ἥ διδύνῃ τῆς αἰω-
νίου κολάσεως ἀφευκτος. Αὗταί εἰσι τοῦ Χριστοῦ αἱ θρη-
σκευτικαὶ ἥδοναι καὶ λύπαι, δις τὸ πνευματικὸν παθητι-
κὸν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐδοχίμασεν ἐκ τῆς θεραπείας τῆς
θρησκευτικῆς ἀνάγκης, ἦν ἡ σθάνετο, μεσίτης γενόμενος
μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων, καὶ ἦν
καλῶς θεραπεύσας ἐγένετο πᾶσιν ἀνθρώποις αἴτιος καὶ δι-
δάσκαλος τοῦ καλῶς θεραπεύειν ἦν αἰσθάνονται καὶ αὐτοὶ
θρησκευτικὴν ἀνάγκην, καὶ χαίρειν τὴν χαρὰν τῆς αἰωνίου
ζωῆς. Ἱδωμεν ἥδη καὶ τὰς ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς ἀνάγκης
παρακολουθούσας ἥδονὰς καὶ λύπας.

ΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΗΔΟΝΑΙ ΚΑΙ ΛΥΠΑΙ

Αἱ φιλοσοφικαὶ τοῦ Χριστοῦ ἥδοναι καὶ λύπαι πηγά-
ζουσι φυσικῶς ἐκ τῆς θεραπείας τῆς φιλοσοφικῆς ἀνάγκης,
ἥν μετὰ τῆς θρησκευτικῆς αἰσθάνεται τὸ πνευματικὸν πα-
θητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ, ἐπιθυμοῦν διδάξαι τὸν ἀ-
γνοοῦντα ἄνθρωπον τὴν πρώτην ἀλήθειαν, καὶ πᾶσαν ἀλή-
θειαν, ἦν ἀγνοῶν ἐφίεται γνῶναι, καὶ ἀπαλλάξαι αὐτὸν
τοῦ ψεύδους καὶ τῆς πλάνης, ὑφ’ ὃν κατεχόμενος ἀπόλ-
λυται. Ή δὲ ἐργασία, δι’ ἣς θεραπεύεται ἡ ἀνάγκη αὕτη,

έργασία ἐστὶ διδασκάλου πρὸς μαθητὰς διδασκομένους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς καλεῖται καθηγητὴς καὶ διδάσκαλος, καὶ περιστοιχεῖται ὑπὸ μαθητῶν διδασκομένων καὶ παιδευομένων ὑπὸ αὐτοῦ, ἐξ ὧν βεβαίως ἥδεται καὶ λυπεῖται κατὰ λόγον τῆς μαθήσεως ἢ τῆς ἀσυνεσίας αὐτῶν ἐπὶ τῶν διδασκομένων. **Άλλ** ὁ Χριστὸς ἥδεται καὶ λυπεῖται οὐ μόνον ἐκ τῶν μὴ αὐτοῦ διδασκομένων μαθητῶν, καθ' ὅσον οὗτοι μανθάνουσι τὰ διδασκόμενα ἢ διατελοῦσιν ἀσύνετοι καὶ δυσμαθεῖς, ἀλλ' ἥδεται καὶ λυπεῖται καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διδασκαλικῆς ἔργασίας καὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἑαυτοῦ διδασκαλικῶν καθηκόντων, ἢ ἐστι ταῦτα.

Πρῶτον διδασκαλικὸν καθῆκον ἔχει ὁ Χριστὸς διδάσκειν πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὴν Ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ, τὰς ἀληθείας τοῦ Θεοῦ, ἐλέγχειν δὲ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν πλάνην τοῦ Διαβόλου. Ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος τούτου πάντοτε ἥδεται ὁ Χριστός, καὶ οὐδέποτε λυπεῖται· διότι τὸ καθῆκον τῆς διδασκαλίας ἐκτελεῖ ἀπταίστως καὶ ἀναμαρτήτως, μηδέποτε πταίων ἐν τοῖς λόγοις ἐν τῷ διδάσκειν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐν τῷ ἐλέγχειν τὸ ψεῦδος. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀκουόντων αὐτοῦ δοκιμάζει ἀναμίξης ἥδονὰς καὶ λύπας· ἥδονὰς μὲν ἐκ τῶν ἡδέων ἀσπαζομένων τὴν ἀλήθειαν, λύπας δὲ ἐκ τῶν ἀποστρεφομένων αὐτὴν, οἵτινες φιλοῦσι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ὅτι πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα.

Δεύτερον δὲ διδασκαλικὸν καθῆκον ἔχει ὁ Χριστὸς ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας διαβαλλομένης καὶ συκοφαντουμένης, καὶ διαλύειν καὶ διασκεδάζειν τὰς πιθανολογίας καὶ τὰς σοφιστείας, δι' ὧν ἀμαυροῦται ἡ λάμψις καὶ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Ὁμολογουμένως δὲ καὶ τοῦ καθήκοντος τούτου ἡ ἐκτέλεσις ἥδονὴν φέρει πάντοτε, καὶ οὐδέποτε λύπην. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀκουόντων τὴν ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, μὴ πειθομένων δὲ ἐνεκεν μισαληθείας καὶ κακῆς προαιρέσεως, ὁ ἀπολογούμενος δοκιμάζει λύπην, χαρὰν δὲ ἐκ τῶν φωτιζομένων καὶ τὴν ἀπολογίαν ἀποδεχομένων καὶ τῇ ἀληθείᾳ πειθομένων.

Τρίτον δὲ διδασκαλικὸν καθῆκον ἔχει ὁ Χριστὸς μαρτυρεῖν τὴν ἀλήθειαν μετὰ θυσίας τῆς ἴδιας ζωῆς, καὶ μὴ ἀρνεῖσθαι αὐτὴν πρὸς ἀποφυγὴν σωματικῶν βασάνων καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου. Ἐλλ' ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ καθήκοντος τούτου δοκιμάζει πρῶτον ὄδύνας καὶ λύπας διαβατικάς, ἔπειτα δὲ χαρὰν αἰωνίαν, ὅτι ἐκύρωσε τὴν ἀλήθειαν διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ ἴδιου αἵματος, καὶ ἀνήρεσε διὰ παντὸς τὸ ἀντικείμενον φεῦδος.

Ταῦτα τοῦ Χριστοῦ τὰ τρία διδασκαλικὰ καθῆκοντα, ὃν ἡ ἀκριβῆς ἐκτέλεσις ἐθεράπευσε καὶ τὴν φιλοσοφικὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀνάγκην, ἐξ ἣς πηγάζουσιν αἱ εἰρημέναι ἡδοναὶ καὶ λύπαι. Πρώτη δὲ ἀλήθεια, ἡν ὁ Χριστὸς διδάσκει, αὗτη ἐστίν, ὅτι αὐτός ἐστιν ἡ Ἀλήθεια, ἥγουν ἡ πιστὴ καὶ ἀκριβῆς τοῦ ἀεὶ ὄντος Θεοῦ εἰκὼν καὶ παράστασις, ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Γίδες καὶ Λόγος, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, ὁ τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος καὶ Ἰσος, ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἀΐδίως ἔχει τὴν γέννησιν. Τὴν πρώτην ταύτην Ἀλήθειαν παρεδέξαντο οἱ πρῶτοι τοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι, καὶ ὡδηγήθησαν ἔπειτα εἰς πᾶσαν ἀλήθειαν, ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀληθείας φωτισθέντες. Τὴν πρώτην ταύτην Ἀλήθειαν ὅμολογήσας πρῶτος ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ἥκουσε τὸν μακαρισμὸν ἐκεῖνον, δις ἐκφράζει καὶ τὴν χαρὰν τοῦ Χριστοῦ, χαίροντος ὅτι ἐπέγνωσαν οἱ μαθηταὶ τὴν πρώτην Ἀλήθειαν, δι' ἣς ἐγένοντο ἵκανοι γνῶναι ἔπειτα καὶ πᾶσαν ἀλήθειαν. Ἀλλὰ τὴν πρώτην ταύτην Ἀλήθειαν ἀκούοντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐσκανδαλίζοντο, καὶ, ὡς βλασφημίαν αὐτὴν ὑπολαμβάνοντες, κατεδίκασαν εἰς θάνατον τὸν λέγοντα αὐτὴν. Ὁ μάρτυς τῆς Ἀληθείας ὑπέμεινε τὸν θάνατον, καὶ ἐδοκίμασε πάσας τὰς ἐκ τοῦ θανάτου τούτου ὄδύνας καὶ λύπας. Ὁ δὲ Θεός, ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ μισῶν τὸ φεῦδος, ἀνέστησεν ἐκ τῶν νεκρῶν τὸν πιστὸν τῆς Ἀληθείας μάρτυρα, κατεδίκασε δὲ εἰς θάνατον αἰώνιον καὶ αἰωνίως ὄδυνηρὸν τοὺς ἔχθροὺς τῆς Ἀληθείας ταύτης, καὶ φίλους τοῦ φεύδους, ὁ λαλεῖ ὁ Διά-

δολος. Ό δε ἐπ' ὄλιγον λυπηθεὶς Χριστὸς ἐκ τῆς ὁμολογίας τῆς Ἀληθείας, ἡς ἔνεκα κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ἔχάρη ἔπειτα καὶ χαίρει αἰωνίως ἐκ τῆς ἀποδείξεως τῆς Ἀληθείας τῆς γενομένης διὰ τῆς ἀναστάσεως, δι' ἣς κατέπεσεν εἰς τάρταρον ὁ πατὴρ τοῦ ψεύδους Διάβολος, ἀνίστανται δὲ πάντες οἱ τὴν Ἀλήθειαν ἀσπαζόμενοι καὶ παρρησίᾳ αὐτὴν ὁμολογοῦντες. Χαίρει δὲ ὁ Χριστὸς ἐκ τῶν ὁμολογούντων τὴν Ἀλήθειαν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁμοίως αὐτῷ ὑπὲρ αὐτῆς ἀποθνησκόντων, καὶ ἐν οὐρανοῖς μεγάλως τιμᾷ καὶ δοξάζει τοὺς γενναίους τῆς Ἀληθείας μάρτυρας· λυπεῖται δὲ ἐκ τῶν ἀρνουμένων τὴν Ἀλήθειαν ἔνεκεν δειλίας καὶ φόβου τοῦ θανάτου, οὓς καὶ ἀτιμάζει καὶ καταχρίνει, ὅσῳ τιμᾶ καὶ δοξάζει τοὺς γενναίους μαρτυροῦντας τὴν Ἀλήθειαν, καὶ προθύμως χάριν αὐτῆς ἀποθνήσκοντας. Χαίρει ὁ Χριστὸς ἐκ τῶν διδασκόντων τὴν Ἀλήθειαν ὁμοίως αὐτῷ καὶ ἐλεγχόντων τὸ ψεῦδος· λυπεῖται δὲ ἐκ τῶν διαβαλλόντων τὴν ἀλήθειαν καὶ λαλούντων τὸ ψεῦδος, οὓς ἀπολεῖ διὰ παντός. Χαίρει ὁ Χριστὸς ἐκ τῶν ἀπολογουμένων ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τὰς κατ' αὐτῆς σοφιστείας καὶ πιθανολογίας ἀναιρούντων· λυπεῖται δὲ ἐκ τῶν ἀπιστούντων εἰς τὴν ἀλήθειαν ἀνευ λόγου αἰτιολογοῦντος ἢ δικαιοῦντος τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Ἡ ἀλήθεια, διδασκομένη καὶ ἀποδεικνυομένη καὶ πιστευομένη, εὐφραίνει τὸν Χριστόν, ὃς ἐστιν ἡ Ἀλήθεια· διαβαλλομένη δὲ καὶ συκοφαντουμένη καὶ ἀπιστουμένη, λυπεῖ αὐτὸν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν διαβαλλόντων καὶ συκοφαντούντων καὶ ἀπιστούντων εἰς αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ θεραπείᾳ τῆς φιλοσοφικῆς ἀνάγκης ἡ χαρὰ νικᾶ καὶ ἐξαφανίζει τὴν λύπην. Οἱ Χριστὸς εὐφραίνεται αἰωνίως ἐκ τῶν ἐπιγνόντων τὴν Ἀλήθειαν· οἱ δὲ ἀπιστήσαντες εἰς τὴν Ἀλήθειαν, αὐτοὶ στεροῦνται τῆς χαρᾶς, καὶ ἀντ' αὐτῆς κληρονομοῦσι τὴν πικρίαν τῆς αἰωνίου λύπης, ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου αἰωνίως καθήμενοι καὶ ὑπὸ τῆς οἰκείας συνειδήσεως τυπτόμενοι, ὅτι ἐθελούσθολοῦντες ἡπίστησαν εἰς

τὴν Ἀλήθειαν, καὶ ἐγένοντο ἀξιοί τοῦ σκότους καὶ τῆς ἐν αὐτῷ αἰωνίου διαμονῆς· καὶ ὁδύνης.

ΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΗΔΟΝΑΙ ΚΑΙ ΛΥΠΑΙ

Αἱ πολιτικαὶ τοῦ Χριστοῦ ἡδοναὶ καὶ λύπαι πηγάζουσι φυσικῶς ἐκ τῆς θεοπείας τῆς πολιτικῆς ἀνάγκης, ἢν τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ παθητικὸν αἰσθάνεται μετὰ τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς φιλοσοφικῆς, ἐπιθυμοῦν ποιῆσαι ἡμᾶς πολίτας τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ κατὰ πάντα δικαίους καὶ ἀναμαρτήτους, καὶ καταργῆσαι μετὰ κρίσεως δικαίας τὴν ἀντιχειμένην αὐτῷ βασιλείαν τοῦ Διαβόλου. Πρὸς θεραπείαν τῆς ἀνάγκης ταύτης ἐργάζονται ἐκ παραλλήλου ἡ θρησκεία καὶ ἡ φιλοσοφία τοῦ Χριστοῦ, ὃν τὸ ἔργον ἡ μόρφωσις δικαίων καὶ ἀναμαρτήτων πολιτῶν ἀξίων τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Πρὸς θεραπείαν τῆς ἀνάγκης ταύτης ὁ Χριστὸς ἐχρίσθη καὶ εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς βασιλείας, καθὼς ἐχρίσθη καὶ εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς Ἱερωσύνης καὶ τῆς προφητείας, ἵνα ἐκτελέσῃ ἔργα καὶ καθήχοντα βασιλέως, ὃν τὸ πρῶτον ὁ κατὰ τοῦ κοσμοκράτορος Διαβόλου πόλεμος. Τὸ πρῶτον πολιτικὸν ἔργον καὶ καθῆκον τοῦ Χριστοῦ βασιλέως ἦν πολεμῆσαι καὶ νικῆσαι τὸν ἄρχοντα τοῦ κόσμου Διάβολον, καὶ θεμελιῶσαι ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἑαυτοῦ ἀσάλευτον βασιλείαν, μέλλουσαν σὺν τῷ χρόνῳ καταλῦσαι καὶ ἐξαφανίσαι ἐκ μέσου τῶν ἀνθρώπων τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ κράτος τοῦ Διαβόλου. Τὸ δὲ δεύτερον τοῦ Χριστοῦ πολιτικὸν ἔργον καὶ καθῆκον ἦν νομοθετῆσαι τὴν ἑαυτοῦ κοινωνίαν καὶ πόλιν διὰ νομοθεσίας τελείας, λογικῆς καὶ ἡθικῆς, καὶ χυρῶσαι αὐτὴν διὰ τοῦ ίδίου παραδείγματος, ποιῶν αὐτὸς πρῶτος τὸν νόμον, δην τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖ. Τὸ δὲ τρίτον αὐτοῦ πολιτικὸν ἔργον καὶ καθῆκον χρένειν τὸν λαὸν κατὰ τὸν τεθέντα τέλειον νόμον, καὶ παιδεύειν αὐτὸν καὶ μορφοῦν κατ' αὐτόν, ὥστε συγχροτῆσαι πόλιν τελείαν ἐκ δικαίων καὶ ἀναμαρτήτων πολιτῶν.

Τὰ πολιτικὰ ταῦτα ἔργα καὶ καθήκοντα ἐκτελῶν ὁ Χριστὸς πρὸς θεραπείαν ἡς ἥσθάνετο πολιτικῆς ἀνάγκης, ἐδοκίμαζε τὰς ἐξ αὐτῶν φύσει γεννωμένας ἥδονὰς καὶ λύπας, ἃς καλοῦμεν πολιτικάς· ὅτι ἐκ τῆς θεραπείας τῆς πολιτικῆς ἀνάγκης προέρχονται. Καὶ πρῶτον σκοπῶμεν τὰς ἐκ τοῦ πρώτου ἔργου καὶ καθήκοντος δοκιμάζομένας.

Τὸ πολιτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἀρχεται ἐκ τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ Διαβόλου. Ἐπολέμησε δὲ ὁ Χριστὸς τὸν Διάβολον ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς· ἐνεργητικῶς μέν, ἀποκρούσας πάντα, ὃσα προσέφερεν αὐτῷ θέλγητρα καὶ δελεάσματα, ἵνα προσκυνήσῃ αὐτὸν παρὰ τὸν θεῖον νόμον· παθητικῶς δέ, ὑπομείνας γενναίως καὶ καρτερικῶς πάντα τὰ βάσανα τῆς κακουργίας καὶ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ, ὃν ὁ πόνος ἐπέστρεψεν ἐνδίκως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀδικοῦντος. Ἐν τῷ παθητικῷ τούτῳ ἀγῶνι ἐδοκίμασεν ὁ Χριστὸς τὸν πόνον καὶ τὰς λύπας τῶν ἀτιμώσεων καὶ τῶν ἀδίκων βασάνων, ἀλλὰ καὶ ἐχάρη μεγάλως, τὸν ἐχθρὸν παγιδεύσας καὶ ἐξελθὼν τοῦ ἀγῶνος νικητής, κατασταθεὶς βασιλεὺς ἐπὶ Σιών ὅρος τὸ ἄγιον, καὶ λαβὼν ὡς βραβεῖον τῆς νίκης πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰς παντελῇ καθαίρεσιν καὶ ἀφανισμὸν τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Διαβόλου. Αἱ λύπαι τοῦ ἀγῶνος καὶ τῶν παθῶν παρῆλθον, ἡ δὲ χαρὰ τῆς νίκης καὶ τοῦ μεγάλου αὐτῆς βραβείου μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἡ χαρὰ τῆς νίκης ἐξήλειψε παντάπασι τὰς λύπας τοῦ ἀγῶνος. Ἀλλὰ ὁ πόλεμος καὶ μετὰ τὴν πρώτην ταύτην νίκην ἐξακολουθεῖ μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν τοῦ Διαβόλου, μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν πυλῶν τοῦ ἀδού. Ἐκ δὲ τοῦ ἐξακολουθοῦντος καὶ μέχρι σήμερον διαρκοῦντος τούτου πολέμου τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ δοκιμάζει φυσικῶς ἥδονὰς καὶ λύπας· λύπας μὲν ἐκ τῶν κακουργιῶν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῶν ὀδυνῶν καὶ θλίψεων, ἃς ὑπομένουσιν ἐν τῷ κόσμῳ οἱ πιστοὶ αὐτοῦ μαθηταί· ἥδονὰς δὲ ἐκ τῶν

νικῶν, ἃς νικῶσιν οἱ χαλῶς ἀγῶνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τὸν ἐχθρὸν καταλύοντες καὶ καταισχύνοντες. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, θεμελιωθεῖσα ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς πρώτης τοῦ Χριστοῦ νίκης, οἰκοδομεῖται ἐν χρόνῳ διὰ πολέμων καὶ νικῶν, ἵνα συντελεσθῇ τὸ ἔργον τῆς οἰκοδομῆς, καὶ κατακρημνισθῇ εἰς τέλος τὸ κράτος τοῦ Διαβόλου. Άφοῦ δὲ οὐχὶ Χριστὸς ἐδοκίμασε τὰς λύπας καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ πρώτου πολέμου καὶ τῆς πρώτης νίκης, ἐδοκίμασε βεβαίως καὶ δοκιμάζει ἕτι τὰς λύπας καὶ τὰς ἡδονὰς τῶν πολέμων καὶ τῶν νικῶν, διὸ ὡν οἰκοδομεῖται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ καταλύεται τὸ τυράννικὸν καὶ ἀνομοντοῦ Διαβόλου κράτος. Ο Χριστός, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, πολεμεῖ τὸν κόσμον τοῦ Διαβόλου, καὶ ἀντιπολεμεῖται ὑπ' αὐτοῦ πολεμεῖ πάσας τὰς ψευδεῖς θρησκείας τοῦ Διαβόλου ἐν ὀνόματι τῆς ἀληθοῦς, ἢν αὐτὸς παρέδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ πολεμεῖ πάσας τὰς ψευδεῖς φιλοσοφίας ἐν ὀνόματι τῆς ἀληθοῦς, ἢς αὐτός ἐστι τὸ ἐπιστητὸν ἀντικείμενον πολεμεῖ πάσας τὰς ψευδεῖς πολιτείας ἐν ὀνόματι τῆς πολιτείας, ἢς αὐτός ἐστιν ὁ νομοθέτης, ὁ ὑπέρτατος ἄρχων καὶ βασιλεὺς. Ἐπολέμησε δὲ κατὰ πρῶτον τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τὸν ἀρνησίγριστον Ἰουδαϊσμόν, καί, χρημνίσας τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς βωμοὺς τῶν εἰδώλων, χρημνίσας τὸν ναὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν Ἰουδαίων, ἔστησε πανταχοῦ τὰ θυσιαστήρια τῆς χριστιανικῆς ἀρτοθυσίας ὡς τρόπαια εὐφρόσυνα τῆς νίκης κατὰ τῆς ψευδοθρησκείας τοῦ ἐχθροῦ. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ οὐκ ὀλίγον ἐλύπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Χριστὸν διὰ τῶν διωγμῶν καὶ τῶν βασάνων καὶ τῶν θανάτων, οὓς γενναίως ὑπέμειναν οἱ ἀγήτητοι μάρτυρες, ἵνα οὖ ἐνίκησαν καὶ εἰσῆλθον χαίροντες εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τοῦτον, ὃς κατέβαλε τὸν Ἰουδαϊσμὸν καὶ τὴν εἰδωλολατρείαν, ὁ ἐχθρὸς ἥγειρε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τῶν αἵρεσεων κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐξ οὗ ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Χριστὸς ἐδοκί-

μασαν καὶ τὰς λύπας τοῦ ἀγῶνος, καὶ τὴν ἐκ τῆς νίκης χαράν, τῆς ὁρθοδόξου, ὁμολογίας καὶ πίστεως θριαμβευσάσης κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων. Ἀλλὰ μετὰ τὴν νίκην ταύτην ἐλύπησαν σφόδρα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Χριστὸν ἡ πλάνη τοῦ ~~ἀντιχρίστου~~ Μωάμεθ καὶ ἡ πλάνη τοῦ ὑποκριτοῦ καὶ ~~ψευδοχρίστου~~ Πάπα, δι' ὧν ὁ Διάβολος ἐπεκράτησεν ἐπὶ πάσῃς τῆς γῆς, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἡρήμωσεν, ~~ώς μονὸς ἄγριος κατ'~~ αὐτῆς ἐπελθών. Ἐγγίζει δὲ ὁ καιρὸς τῆς νίκης καὶ κατὰ τῶν ἐσχάτων τούτων ἔχθρῶν, ~~ὅτε χαρήσεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,~~ ὅτε βασιλεύσει ὁ Χριστὸς ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, ὁ δὲ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην Διάβολος, συλληφθεὶς δίκην κακούργου ληστοῦ, ἐμβληθήσεται καὶ φυλακισθήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον χίλια ἔτη. Πληρέστατα δὲ ἡ πολιτικὴ ἀνάγκη τοῦ Χριστοῦ βασιλέως θεραπευθήσεται, ὅταν συντελεσθῇ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς καθολικῆς κρίσεως καὶ μισθαποδοσίας, ὅτε ὁ μὲν Διάβολος καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ, εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς ἐμβληθέντες, κληρονομήσουσι θλῖψιν καὶ ὀδύνην αἰώνιον, ὁ δὲ Χριστὸς συμβασιλεύσει αἰωνίως μετὰ τῶν δικαίων, ἐν μέσῳ ἀγαλλομένων αἰωνίως ἀγαλλόμενος, ως αἴτιος γενόμενος τηλικαύτης ἀγαλλιάσεως καὶ εὐφροσύνης. Αὗταί εἰσιν αἱ πολιτικαὶ ἡδοναὶ καὶ λύπαι, αἱ ἐκ τοῦ πρώτου πολιτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ προερχόμεναι. Σχοπῶμεν ἡδη καὶ τὰς προερχομένας ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου.

Διὰ πολέμου καὶ νίκης καταβαλὼν ὁ Χριστὸς τὰ θεμέλια τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας ἐπὶ τῆς γῆς, ἔργον καὶ καθῆκον ἔχει νομοθετῆσαι τὴν ἑαυτοῦ κοινωνίαν καὶ πόλιν διὰ νομοθεσίας τελείας, μορφούσης δικαίους καὶ ἀγαθοὺς πολίτας ἀξίους τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐκ δὲ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νομοθετικοῦ τούτου καθήκοντος ὁ Χριστὸς δοκιμάζει μόνον ἡδονὴν, καὶ οὐδεμίαν λύπην. Ο Χριστός, φύλαξ ἀχριβῆς καὶ ἀναμάρτητος τοῦ τελείου ἡθικοῦ νόμου, ἥδεται σφόδρα, ποιῶν καὶ διδάσκων τὸν νόμον τοῦτον εἰς

μόρφωσιν τελείων πολιτῶν· λυπεῖται δὲ μόνον κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκείνας, καθ' ἃς ὁ ἔχθρὸς ἀπειλεῖ ή βασανίζει τὸ σῶμα, ἵνα ἔξαναγκάσῃ εἰς πρᾶξιν παρανομίας. Ὁ Χριστὸς κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας, ἵνα φυλάξῃ τὸν νόμον, δην ἔθετο, ὑπομένει τὰς ἐκ τοῦ ἔχθρου ἐπαγομένας κακώσεις καὶ λύπας. Ὁ Χριστὸς λ. χ. ἐνομοθέτησε μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ, ἀλλὰ τῷ τύπτοντι ἐπὶ τὴν μίαν σιαγόνα στρέφειν αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην τὸν νόμον τοῦτον ἐκύρωσεν. Ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ ἴδιου παραδείγματος, διότι, ραπίζομενος ὑπὸ τῶν πονηρῶν, οὐκ ἀντέστη αὐτοῖς, ἀλλ' ἀφῆκεν αὐτοὺς ραπίζειν αὐτὸν ὅσον ήθελον. Ἀρα ἐδοκίμασεν ἔχουσίως λύπην χάριν τῆς κυρώσεως νόμου, τεθέντος πρὸς ἀπόκτησιν τελείας ἡθικῆς καὶ πολιτικῆς ἀρετῆς. Ἀλλὰ τὴν λύπην ταύτην παρακολουθεῖ ἡ χαρὰ τῆς τηρήσεως τοῦ νόμου, καὶ ἡ χαρὰ τῆς ἡττῆς τοῦ ἔχθρου, μὴ δυνηθέντος διὰ τῶν κακώσεων τοῦ σώματος ἔξαναγκάσαι εἰς παρανομίαν τὴν ἀνδρείαν ψυχήν.

Ἐκ δὲ τοῦ τρίτου πολιτικοῦ ἔργου καὶ καθήκοντος, δι' οὗ ὁ Χριστὸς κρίνει ἐν δικαιοσύνῃ τὸν ἔαυτοῦ λαὸν καὶ ἐφαρμόζει ἀκριβῶς τοὺς κειμένους νόμους εἰς μόρφωσιν δικαίων καὶ ἀναμαρτήτων πολιτῶν, ὁ Χριστὸς δοκιμάζει μόνον ἡδονήν, φυσικῶς προερχομένην ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔαυτοῦ καθήκοντος· λυπεῖται δὲ ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν, οὓς μετὰ δίκης ἐκκόπτει καὶ ἀφορίζει τῆς ἔαυτοῦ κοινωνίας καὶ πόλεως. Ὁ Χριστός, ως κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, εὐφραίνεται ἐκ τῶν πειθαρχούντων αὐτῷ καὶ κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ πολιτευομένων· ἐκ δὲ τῶν ἀπειθούντων καὶ ἀποστατόντων λυπεῖται, καὶ παιδεύει αὐτοὺς πρὸς διόρθωσιν, καὶ τοὺς μὴ διορθουμένους ἐκκόπτει τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ταῦτα τοῦ Χριστοῦ τὰ πολιτικὰ ἔργα καὶ καθήκοντα, καὶ αὗται αἱ ἐξ αὐτῶν προερχόμεναι ἡδοναὶ καὶ λύπαι. Ὅταν δὲ συντελεσθῇ ἡ ἐν οὐρανῷ οἰκοδομουμένη πόλις τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν τοῦ ἀντικεν-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΓΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

μένου ἔξουσίαν καὶ δύναμιν, καὶ βασιλεύσῃ αἰωνίως ἐπὶ τοῦ καινοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς καινῆς γῆς, τότε ἔσται μόνον χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις ἀμικτὸς λύπης, τότε ἀπολεσθήσεται διὰ παντὸς ἡ λύπη, καὶ τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς ἔσται πεπληρωμένον ὑπὸ μόνης τῆς χαρᾶς.

ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΒΙΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ παθητικοῦ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ τρία εἰδη αὐτοῦ, οἷον τὸ σαρκικόν, τὸ κοινωνικόν, καὶ τὸ πνευματικόν, ἀγουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν θεωρίαν τριῶν βίων, οὓς ἔδιδεν ὁ Χριστὸς ἀφ' οὗ χρόνου ἐγένετο ἀνθρωπός. Οἱ βίοι οὗτοι ὀνομάζονται ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν εἰδῶν τοῦ παθητικοῦ, ἐξ ὧν καὶ προέρχονται· ἐκ τοῦ σαρκικοῦ παθητικοῦ ὁ σαρκικὸς βίος, ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ ὁ κοινωνικός, καὶ ἐκ τοῦ πνευματικοῦ ὁ πνευματικός. Τὰ δὲ οὐσιώδη συστατικὰ ἐκάστου βίου εἰσὶ τάδε. Ὁ σαρκικὸς βίος αἰσθάνεται τὰς ἀνάγκας τῆς ζώσης σαρκός, ἃς θεραπεύει τοῦ βουλητικοῦ ἡ κίνησις καὶ ἐνέργεια, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ νοητικοῦ· ἐκ δὲ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς θεραπείας τῶν ἀναγκῶν τῆς σαρκὸς ἀχολουθοῦσιν αἱ ἥδοναι καὶ αἱ λύπαι τοῦ σαρκικοῦ βίου, οὗ ὁ κύκλος ἀρχεται ἐκ τῆς αἰσθήσεως τῶν ἀναγκῶν καὶ τελευτῇ εἰς τὴν αἰσθήσιν τῆς ἥδονῆς ἢ τῆς λύπης διὰ μέσου τῆς ἐνέργειας καὶ τῶν ἔργων τῆς βουλήσεως. Ὁ δὲ κοινωνικὸς βίος αἰσθάνεται τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους καὶ τῆς κοινωνίας, ἡς μέλος ὑπάρχει ὁ ταύτας αἰσθανόμενος. Θεραπεύει δὲ καὶ ταύτας ἡ ἐνέργεια τοῦ βουλητικοῦ, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ νοητικοῦ· ἐκ δὲ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς θεραπείας τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας ἀχολουθοῦσιν αἱ ἥδοναι καὶ αἱ λύπαι τοῦ κοινωνικοῦ βίου, οὗ δὲ κύκλος διαγράφεται διὰ τῶν αὐτῶν σγραμμέων καὶ ὅρων, δι' ὧν καὶ ὁ προηγούμενος. Ὁ δὲ πνευματικὸς βίος αἰσθάνεται τὰς ἀνάγκας τῆς θείας καὶ ὑψηλοτέρας ζωῆς, τὰς ἀνάγκας τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας καὶ σχέσεως, ὧν ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον,

γίγουν διὰ τῆς ἐνέργειας τοῦ βουλητικοῦ, φωτιζομένου ὑπὸ τοῦ νοητικοῦ, ἐκ δὲ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς θεραπείας τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν αἰσθηταὶ γίνονται καὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λύπαι, οὓς ἡ χυχλικὴ περιστροφὴ ἐκκρούει τὴν λύπην καὶ ἐπαυξάνει τὴν ἡδονὴν εἰς τὸν ὅψιστον βαθμὸν τῆς τέρψεως καὶ τῆς ἡδύτητος. Τοὺς τρεῖς τούτους βίουαδιμολογουμένως ἔβιωσεν ὁ Χριστὸς ἀνθρώπος, ἥδος τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἶωθεν ἐαυτὸν ὀνομάζειν. Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη παιδίον, ὁ γενέσις καὶ ἐκραταιοῦτο πνευματικόν πληρούμενον σοφίας, ἕως οὗ ἐγένετο τέλειος ἄντον. Εἰσῆλθεν εἰς τὸν δημόσιον βίον, καὶ εἰργάσθη πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας, ἐν τῇ ἐγεννήθη, καὶ τὸν ὑπῆρξε μέλος. Ἀλλὰ χυρίως εἰργάζετο πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ πνευματικοῦ παθητικοῦ, ἃς ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἡσθάνετο ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας καὶ σχέσεως. Ὁ σαρκικὸς βίος τοῦ Χριστοῦ ἀρχεται ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, καὶ τελευτᾷ μέχρι τοῦ θανάτου· ὁ δὲ κοινωνικὸς ἀρχεται ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς εἰσόδου εἰς τὸν δημόσιον βίον, καὶ συντελευτᾷ μετὰ τοῦ σαρκικοῦ διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου· ὁ δὲ πνευματικὸς ἀπὸ ἀρχῆς ὑψοῦται ὑπεράνω τῶν δύο βίων ὡς τελικὸς αὐτῶν σκοπός, ὡφ' ᾧ καὶ παρασκευάζεται καὶ προοδοποιεῖται, καὶ αὐτὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Ὁ σαρκικὸς καὶ ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ Χριστοῦ τελευτῶσι καὶ παρέρχονται μετὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, διότι ἐκλείπει ἡ αἰσθήσις τῶν ἀναγκῶν τῆς σαρκὸς καὶ ἡ αἰσθήσις τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἰουδαικῆς κοινωνίας, ὡφ' ᾧ θεμελιοῦνται οἱ βίοι οὗτοι. Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν οὔτε πεινᾷ, οὔτε διψᾷ, οὔτε αἰσθάνεται τὰς ἀνάγκας ἐκείνας, ὡφ' ᾧ χυχλοῦται ὁ σαρκικὸς βίος. Εἰ δὲ ὁ Χριστὸς ἀπέβαλε τὴν αἰσθήσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ σώματος, ὡφ' ᾧ ἀρχεται ὁ κύκλος τοῦ σαρκικοῦ βίου, συναπέβαλε καὶ τὴν γινομένην ἐργασίαν πρὸς θεραπείαν αὐτῶν, καὶ τὴν παραχολουθοῦσαν αἰσθήσιν τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης. Ἄρα ὅλος ὁ σαρκικὸς βίος

τοῦ Χριστοῦ κατηργήθη τὸ παρῆλθε μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν αὐτοῦ. Ὄμοιως δὲ παρῆλθε καὶ ὁ κοινωνικὸς αὐτοῦ βίος σχετικῶς πρὸς τὴν κοινωνίαν τῶν Ἰουδαίων, ἥτις ἡσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου καὶ ἐλευθερωτοῦ αὐτῆς· διότι ὁ Χριστὸς ἔπραξε πᾶν τὸ ἔαυτοῦ πρότερον θεραπείαν τῆς ἀνάγκης ταύτης, ἀλλὰ οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ παραφροσύνης καὶ μωρίας ἀπέκτειναν τὸν Χριστὸν, ὃν μετὰ πόθου περιέμενον. Ἀρα ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ Χριστοῦ ὡς πρὸς τὴν κοινωνίαν τῶν Ἰουδαίων παρῆλθε, καθὼς παρῆλθε καὶ ὁ σαρκικὸς αὐτοῦ βίος, καὶ οὐκέτι ὁ Χριστὸς αἰσθάνεται τὰς ἀνάγκας τῆς Ἰουδαϊκῆς κοινωνίας, καὶ ίδιως τὴν ἀνάγκην τοῦ ἐλθεῖν ὡς Μεσσίας ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐλευθερώσαι καὶ ἀποκαταστῆσαι αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτῶν. Ἀποβαλὼν δὲ ὁ Χριστὸς τοὺς δύο πρώτους βίους, τὸν σαρκικὸν καὶ τὸν κοινωνικόν, διατηρεῖ μόνον τὸν τρίτον, τὸν πνευματικόν, τὸν ἀθανατὸν, τὸν μένοντα εἰς τὸν αἰώνα. Ὁ Χριστός, ἀρχιερεὺς ὅν εἰς τὸν αἰώνα, αἰσθάνεται καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἀνάγκην τοῦ σώζειν πάντα ἀμαρτωλὸν πιστεύοντα εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ἔλεος αὐτοῦ καταφεύγοντα· βασιλεὺς ὁν εἰς τὸν αἰώνα, αἰσθάνεται καὶ τὴν πολιτικὴν ἀνάγκην τοῦ οἰκοδομῆσαι καὶ συντελέσαι τὴν οὐράνιον Ἱερουσαλήμ, τὴν πόλιν τῆς παγκοσμίου αὐτοῦ βασιλείας, καὶ καταργῆσαι ἀπαρδιὰ παντὸς τὴν ἔξουσίαν καὶ τὸ κράτος τοῦ Διαβόλου· καθηγητὴς ὁν καὶ διδάσκαλος παγγνώστης, πανεπιστήμων καὶ πάνσοφος, αἰσθάνεται τὴν φιλοσοφικὴν ἀνάγκην τοῦ διδάσκειν καὶ σοφίζειν τὰς φιλοσοφούσας ψυχάς, ὥστε πληρώσαι αὐτῶν τὴν φιλοσοφικὴν ἔφεσιν τοῦ γνῶναι πᾶν τὸ ἀγνοούμενον, καὶ ποιῆσαι αὐτοὺς σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας, καθὼς ἐστι σοφὸς καὶ ὁ διδάσκαλος αὐτῶν. Εἰ δὲ ὁ Χριστὸς αἰσθάνεται τὰς τρεῖς ταύτας ἀνάγκας τοῦ πνευματικοῦ παθητικοῦ, ἔπειται ὅτι καὶ ἐργάζεται πρὸς θεραπείαν αὐτῶν, καὶ ὅτι δοκιμάζει τὰς τοῦ βίου τούτου εὐγενεῖς ἥδονάς καὶ λύπας. Ἀρα ὁ Χριστὸς ζῇ τὴν ζωὴν

τοῦ πνευματικοῦ παθητικοῦ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, αἰσθανόμενος τὴν θρησκευτικήν, τὴν πολιτικήν, καὶ τὴν φιλοσοφικήν ἀνάγκην τῆς ἑαυτοῦ φύσεως, καὶ ἐργαζόμενος πρὸς θεραπείαν αὐτῶν, καὶ ἡδόμενος ἐκ τῆς πληρώσεως αὐτῶν, λυπούμενος δὲ καθ' ὅσον αἱ ἀνάγκαι αὗται μένουσιν ἀπλιρωτοι, ἢ καθ' ὅσον ὁ ἀνθρὸς παρακωλύει τὴν πλήρωσιν αὐτῶν. Ἄλλος πνευματικὸς βίος κυκλούμενος ἀκαταπάυστως ἐπαυξάνει τὴν ἡδονὴν καὶ ἐλαττοῖ τὴν λύπην, ἕως ὅτι, τῆς λύπης παντελῶς ἐκλιπούσης, μείνῃ ἡδονὴ καθαρὰ καὶ εἰλικρινῆς, ἡδονὴ πλήρης καὶ τελεία, ἔχουσα τὸν ὑψιστὸν τῆς γένους καὶ τῆς τέρψεως βαθμόν. Ἄρα ὁ πνευματικὸς βίος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν ὁ ἀληθῆς βίος τοῦ ἀνθρώπου, ὁ αἰώνιος, ὁ ἀθάνατος, ὁ ἡδιστος, ὁ μακάριος· οἱ δὲ δύο ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ βίοι, ὁ σαρκικὸς καὶ ὁ κοινωνικός, χρησιμεύουσι μόνον ὡς μέσα καὶ κλίμακες καὶ βαθμίδες πρὸς ἀνάβασιν εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ οὐράνιον βίον. Ο Χριστὸς διὰ τῶν τριῶν βίων, οὓς ἔβιωσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ δι' οὗ τρόπου ἔβιωσεν ἐν ἔκάστῳ αὐτῶν διέγραψε τὴν ὁδὸν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου κατ' ἀρχήν, μέσην, καὶ τέλος, καὶ ἐδίδαξε τὴν διὰ τοῦ σαρκικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου ἀνάβασιν εἰς τὸν τρίτον βίον, τὸν πνευματικόν, τὸν οὐράνιον, τὸν ἄλυπον, τὸν ἀθάνατον, τὸν ἡδιστον, ἐν ᾧ ζῶσιν οἱ Χριστόμορφοι ἀνθρωποι, οἱ πολιτεῖται τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ, τῆς καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἥτις λέγεται γυνὴ καὶ νύμφη τοῦ Ἀρνίου· διτι αἱ πνευματικαὶ αὐτῆς ἐπιθυμίαι ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰς πνευματικὰς ἐπιθυμίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀμοιβαίως πληροῦνται καὶ θεραπεύονται, καὶ εὐφραίνονται ἐξ ἀλλήλων, ὡσπερ εὐφραίνεται ἡ νύμφη ἐκ τοῦ γυμφίου καὶ ὁ νυμφίος ἐκ τῆς νύμφης. Η θεραπεία τῶν ἀναγκῶν τοῦ πνευματικοῦ παθητικοῦ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ συναντᾶται μετὰ τῆς θεραπείας τῶν ἀναγκῶν τῆς ἡμετέρας πνευματικῆς φύσεως, καὶ ἔχομεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ κοινὰς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας τοῦ θρησκευτικοῦ, τοῦ πολιτικοῦ, καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ βίου. Μακάριοι δὲ ὄντες οἱ θρησκευόμενοι κατὰ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ

ἀρχιερέως, οἱ πολιτευόμενοι κατὰ τὴν πολιτείαν τοῦ Χριστοῦ βασιλέως, καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες κατὰ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Χριστοῦ καθηγητοῦ καὶ διδασκάλου, διότι οὗτοι θεραπεύουσι καλῶς διὰ τῶν καλῶν τὰς ἀνάγκας τῆς ἑαυτῶν φύσεως, καὶ καρποῦνται ἀθανασίαν καὶ ζωὴν καὶ χαρὰν ἀλυπον καὶ αἰώνιον, καὶ δοξάζουσι τὸν ἀγαθὸν Θεόν, ὃς δέ σὺν αὐτῷ εὐχαριστία καὶ τιμὴ καὶ ἡ λατρεία εἰς τὸν αἰώνα τοῦ αἰώνος ἀμήν. Οἱ δὲ μὴ ἀναβαίνοντες διὰ τοῦ σαρκικοῦ καὶ χοινωνικοῦ βίου εἰς τὸν πνευματικὸν βίον τοῦ Χριστοῦ, οὗτοι καταβαίνονται ἢ καταχρημάτιζονται εἰς τὸν ἀδην, εἰς τὸν τάρταρον, εἰς τὸν τόπον τῆς στερήσεως τῶν ἀγαθῶν, καὶ τῆς ἀπολαύσεως τῶν ὁδονῶν καὶ τῶν θλίψεων. Ἡ μακαριότης μόνον διὰ τῶν χειρῶν τοῦ Χριστοῦ δίδοται παντὶ ἀνθρώπῳ πιστεύοντι καὶ ζητοῦντι αὐτὴν παρ' αὐτοῦ· οἱ δὲ μὴ πιστεύοντες, μηδὲ ζητοῦντες, ἀναγκαῖως ξένουσι τὴν ἀθλιότητα, ἥν οὐ βούλονται, ἀλλ' οὐ δυνήσονται αὐτὴν ἀποφυγεῖν. Μεγάλως δὲ ἡμᾶς βοηθεῖ πρὸς τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν πνευματικὸν τοῦ Χριστοῦ βίον καὶ ἡ γνῶσις τοῦ νοητικοῦ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, διὰ τοῦτο οὐδὲν τὸ βουλητικὸν εἰς εὐπραγίαν. Διὸ καὶ μεταβαίνομεν ἦδη εἰς τὴν θεωρίαν καὶ τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ, φυσικῶς ἀκολουθοῦσαν μετὰ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν δυνατὴν ἐξέτασιν τοῦ παθητικοῦ.

ΤΟ ΝΟΗΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τὸ νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ πρὸς θεωρίαν καὶ γνῶσιν αὐτοῦ λαμβάνοντες, θεωροῦμεν πρῶτον τὰ εἶδη, εἰς ἄ διαιρεῖται καὶ διαχρίνεται.

Τὸ ἐν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ὡς ἐκ τῶν νοούμενων ἀντικειμένων καὶ τοῦ τρόπου τῆς νοήσεως αὐτῶν διαχρίνεται, καθὼς καὶ τὸ ἡμέτερον, εἰς τρία εἶδη: 1) εἰς νοητικὸν αἰσθητικόν, διὸ νοεῖ διὰ τῶν πέντε τοῦ σώματος αἰσθήσεων τὰ αἰσθητὰ τοῦ ὑλικοῦ χόσμου ἀντικείμενα: 2) εἰς νοητικὸν συνειδητικόν, διὸ νοεῖ διὰ τῆς συνειδήσεως.

δλον τὸν ἔσω ἄνθρωπον· 3) εἰς νοητικὸν λογικόν, ὁ νοεῖ διὰ τοῦ ὄρθοῦ λόγου τὸν Θεὸν καὶ τὸν νοητὸν κόσμον. Τὸ νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἔχει αὐτογνωσίαν διὰ τῆς συνειδήσεως, κοσμογνωσίαν διὰ τῆς ἀντιλήψεως, καὶ θεογνωσίαν διὰ τοῦ ὄρθοῦ λόγου, καὶ ἔστι νοητικὸν τέλειον κατὰ τὴν τελείαν νόησιν τῶν νοούμενων ἀντικειμένων. Ἀλλὰ τὸ τέλειον τοῦτο νοητικὸν ἐφύη ἀτελὲς ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Λόγου, χρόνῳ δὲ ηὔξανε, καὶ ἐκράταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἐπληρώθη σοφίας, ἵνα οὖ ἐγένετο πλήρες σοφίας καὶ συνέσεως, σοφὸν καὶ συνετὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ τελείου ἄνθρωπου. Τὸ νοητικὸν τοῦτο ἐργόμεθα νῦν ἐξετάσαι καὶ γνῶναι καθ' ὃσον δυνάμεθα, ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ συνειδήτικοῦ νοητικοῦ, ἐξ οὗ φύονται ὡς ἐκ ρίζης οἱ δύο συμφυεῖς βλαστοί, τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ λογικὸν νοητικόν, οὓς ἐπισκεψόμεθα μετὰ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ συνειδήτικοῦ νοητικοῦ.

1) ΤΟ ΣΥΝΕΙΔΗΤΙΚΟΝ ΝΟΗΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τὸ συνειδητικὸν νοητικὸν τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα γνῶναι, εἰμὴ διὰ τῶν κρίσεων ἔκεινων, δι' ὃν ὁ Χριστὸς ἐξαγγέλλει τὸ ἑαυτοῦ εἶναι, λέγων «Ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.» «Ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ ἄνθρωπου, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ὡν ἐν τῷ οὐρανῷ.» Αἱ κρίσεις αὗται, γενόμεναι κατὰ τὸ συνειδὸς τοῦ Χριστοῦ, ἐξεικονίζουσι καὶ ἐκφράζουσι τὴν συνείδησιν τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἐξετάσεως καὶ θεωρίας τῶν συνειδητικῶν τούτων κρίσεων λαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς ιδέαν καὶ γνῶσιν τοῦ συνειδητικοῦ νοητικοῦ τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ, ὡς νῦν ἐργόμεθα εἰπεῖν.

Τὸ ὄνομα οὐί ὁς σημαίνει ζῶσαν οὐσίαν γεννηθεῖσαν ἐκ ζώσης οὐσίας, καὶ ἔχουσαν πάντα τὰ προσόντα τῆς φύσεως αὐτῆς. Ο δὲ λέγων «Ἐγώ εἰμι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶν-